

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar
Genel Müdürlüğü

FINDIK ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

FINDIKTA BUDAMA

Budama

Fındıkta budama, dikimle başlayan ve ağacın ekonomik ömrünün sonuna kadar devam eden en önemli kültürel uygulamalardan biridir.

BUDAMANIN FAYDALARI

- Düzgün ve kuvvetli taç oluşumunu sağlar,
- Bitkilerin daha uzun süre verim çağında kalmasını sağlar,
- Bitkilerin daha kaliteli meyve vermesini sağlar,
- Verim artışı sağlar,
- Bitkilerin daha iyi ışık almasını ve havalanmasını sağlar,
- Tozlanma oranını artırır,
- Kök sürgünü temizliği yapılarak, bunların su ve besin maddelerini sömürmeleri engellenir,
- Bakım, hasat, hastalık ve zararlılarla mücadele vb. teknik işler kolaylaşır,
- Ağaç kısa sürede verime yatar,
- Verim dalgalanmaları azalır.

BUDAMA ZAMANI

Sonbahar-Kış Budaması: Budamaya bitkinin dinlenmeye girdiği ve büyük oranda yaprakların döküldüğü dönem dikkate alınarak başlanmalıdır ve kış soğuklarından önce

tamamlanmalıdır. Ocak içerisinde kurumaya yüz tutmuş, kurumuş, sıklaşmış, gelişmeden geri kalmış dallar ile kök sürgünleri temizlenmelidir.

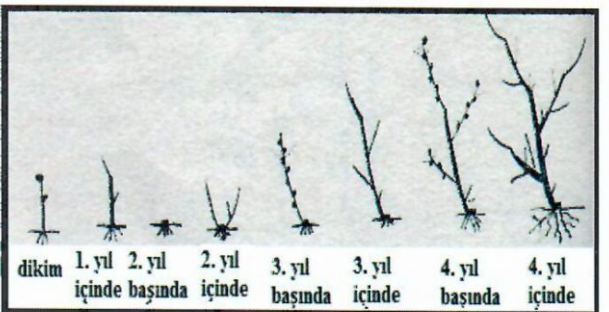
İlkbahar Budaması: Sonbahar-Kış budamasının eksikliklerini tamamlayan bir budamadır. Mart ayından itibaren başlayan yaklaşık 3 aylık dönemde gerçekleştirilmelidir.

FINDIKTA BUDAMA ÇEŞİTLERİ

Dikimden önce fidanların zedelenmiş kökleri, sağlam doku noktasından kesilmeli ve uzun kökler kısaltılmalıdır. Fidanlar 35-40 cm uzunluğunda olacak şekilde bir göz üzerinden tırnak bırakılmadan, gözün ters istikametinden budama makası ile kesilmelidir.

2-Şekil Budaması: Ülkemizde kullanılan geleneksel dikim şekli olan ocak dikim sisteminde şekil budaması şu şekilde yapılır:

1. Yıl dikimi takip eden gelişme yılında fidanlara müdahale edilemez.

2. Yıl Mart ayında, tomurcuklar uyanmadan önce topraktan 5 cm yükseklik kalacak şekilde fidanların tepesi vurulur. Fidanlara gerekli bakım ve mücadele işlemleri uygulanır. Mayıs ayı sonlarına doğru kesim yerinden çıkan sürgünlerden iyi gelişen ve dışa bakan bir tanesi seçilir, diğerleri kesilir. Fidanların bakımı düzenli bir şekilde yapılarak, kışa hazırlıklı girmeleri sağlanır.

3. Yılda fidanlarda bir önceki yıl seçilen sürgün 100 cm yükseklikten ve yine toprağa bakan göz üzerinden kesilir. Bu kesim işleminden sonra gelişen sürgünlerden bir tanesi doruk dalını, diğer iki tanesi de yan dalları oluşturmak üzere sağlı-sollu olarak seçilir ve diğerleri kesilir.

4. Yılın Mart ayında doruk dal ile iki yan dal, gelişme durumlarına göre, 60-80 cm'den ve dışa bakan göz üzerinden kesilir. Daha az gelişme gösterenlere ise dokunulmaz. Düzenli bakım sonucunda, seçilen dallar üzerinde o yılın sürgünlerinden karşılıklı olarak gelişen ikişer sürgünün dışındakiler çıkarılır. Son yıl da aynı işlem tekrar edilerek 5. yılın sonunda şekil budaması tamamlanmış olur.

3-Verim (Ürün) Budaması: Fındıkta tam verim çağı çeşide, bakım şartlarına ve ekolojiye göre değişmekle birlikte 20-25 yaşlarına kadar devam etmektedir. Bundan sonra ana dallar üzerindeki yan dallarda sıklaşma, sürgün faaliyetlerinde ve buna bağlı olarak da verimde azalmalar gözükür.

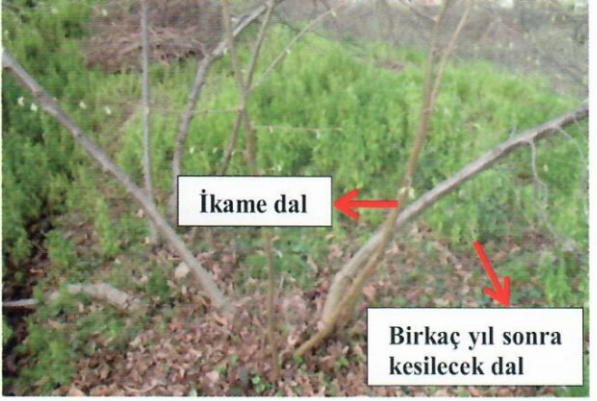
Verim budamasında, ağaca ilk 5 yılda verilmiş şekle bağlı kalmak koşuluyla;

- Kurumuş, kırılmış ve cılız sürgünler ile ocak içlerine doğru büyümüş sürgünler çıkarılmalı,
- Ocak dışına doğru çok uzamış sürgünler kısaltılmalı,
- Ocak içlerini açmaya yönelik olarak yaşlanmış, hastalıklı ve üst üste gelişme gösteren dallar dip kısımlarından kesilmeli,
- Kesilen dalların yerine, aynı yönde gelişme gösteren kök sürgünlerinden birinin gelişmesine izin verilmeli (ikame dal)

Fındık ocaklarında her yıl bol miktarda gelişen kök sürgünleri, daha sonra dalların gençleştirilmesi amacıyla kullanılabileceği yönüyle yararlı gibi gözükürken, ihtiyaçtan fazlası ocakların yeterince güneşlenememesine, havalanmanın ve tozlanmanın yetersiz olmasına, dalların sıklaşmasına, gereksiz su ve besin elementi sarfiyatına neden olmaktadır. Bu nedenle, fındık ocaklarında meydana gelen bu sürgünler henüz taze iken çıkarılmalıdır. Bu amaçla her yıl, yılda en az iki kez olmak üzere **Mayıs** sonu ile **Haziran** başı arasında ve **Sonbaharda** bu sürgünler temizlenmelidir.

4-Gençleştirme Budaması: Fındıkta diğer meyve türlerinden farklı olarak, dal yaşı ve dikim yaşı vardır. Ekonomik verim çağında olan bahçelerde, ocakların içinden kesilecek olan yaşlı dalların yerine, kesimden 5-6 yıl önce bunların yerini alacak sürgünler (ikame dal) belirlenir. Bu sürgünlerin gelişmesine izin verilerek, verimde süreklilik sağlanır.

Dikim yaşı da fındık yetiştiriciliğinde verimi etkileyen en önemli unsurlardan biridir. Fındığın ekonomik ömrü 55-60 yıldır. Daha yaşlı bahçelerde verimde önemli düşüşler görülmektedir. Çünkü ocaktaki ana bitkinin kökü yaşlanmış olmakta dolayısıyla bu kökten çıkan sürgünlerin verim potansiyeli de düşük olmaktadır. Bu yüzden yaşlanmış ve verimden düşmüş ocakların sökülüp, bahçenin yeniden tesis edilmesi gerekmektedir.

BUDAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

- Ocaklar arası mesafe en az **4 m** olmalı,
- Ocaktaki dal sayısı **5-6** adetten fazla olmamalı,

Sık aralıklarla tesis edilmiş ve ocaktaki dal sayısının fazla olduğu bahçelerden yüksek verim ve kaliteli ürün almak mümkün değildir.

- Yaşlı dalların yerine bırakılan ikame dallar ocağın dış kısmında gelişen kök sürgünlerinden seçilmeli,
- Budama doğru zamanda yapılmalı,
- Bahçe içerisinde ve kenarlarındaki diğer meyve ağaçları kesilmeli,

Fındık dalları ne kadar çok güneş alırsa yıllık sürgünlerde o kadar uzun ve fazla olur. Unutulmamalıdır ki; fındıkta yüksek verim yıllık sürgün adedi ve sürgün uzunluğu ile ilişkilidir.

- Ana dalların kesilmesi sırasında diğer dalların yaralanmamasına dikkat edilmeli,
- Budama artıkları bahçede bırakılmamalı ve bahçe içinde yakılmamalı,

- Bahçeye tozlayıcı olarak dikilmiş çeşitler kesilmemeli,
- Dallar budama testeresiyle toprak seviyesinden pürüzsüz bir şekilde kesilmeli,

- Ocaklarda kurumuş, kırılmış, yaşlanmış ve hastalıklı dal olmamalıdır.

BUDAMADA KULLANILAN ALETLER

Hazırlayanlar

Selda KAYALAK BALIK
Ziraat Müh.

Özge ÇUBUKLU
Ziraat Yük. Müh

ÇİFTÇİ EĞİTİM SERİSİ Yayın No : 2

Fındık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Atatürk Bulvarı Teyyaredüzü Mahallesi PK 46
28200 Merkez/GİRESUN
Santral : 0454 215 15 51
Faks : 0454 215 18 83